
นิพนธ์ต้นฉบับ

บทบาทของสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลของจังหวัดสงขลา

The Role of Women in Subdistrict Administration Organization (SAO) in Songkhla Province.

คำสำคัญ : องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) แบบตายตัวของหญิง -ชาย (Stereotype)
คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ (กสส.)

ภิญโญ ตันพิทยคุปต์

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

Pinyo Tanpittayakup

¹Assistant Professor, Faculty of Humanities and Social Science, Thaksin University, Thailand.

Abstract

The decentralization of power to local level by establishing the Subdistrict Administration Organization (SAO) is an important step of development impacting rural women's political participation. In B.E.2539 (1996 A.D.) the province of Songkhla had a total of 141 SAOs with 101 members being women, of which 82 were elected and the rest serving as members by virtue of their official positions. It is therefore of interest as to what led the women to seek election and become elected. Also of interest were how they set their work targets, what work methods they employed, whether they met with success or failure, and how so, including obstacles encountered and their ways of dealing with these. The discoveries thereof would be of great benefit to the effort to increase the proportion of women's participation in local politics, which would mean a proportional increase in utilization of the community's potential to benefit the community itself.

This research study involved a sample of 49 elected woman SAO members and 350 people from SAO areas where women were members. The researcher interviewed and observed to obtain data, which were classified by objectives and scope of content and then presented in the form of descriptive analysis.

It was found that most of the woman members had played some roles continuously, such as serving as members or presiding officers of village public health volunteer groups, as territorial defense

volunteers, or as members of housewife groups. They sought election for two important reasons: wanting to see their communities develop and being encouraged by their families. The important targets of development were the infrastructures and the raising of the quality of life for senior citizens, children, youths, and women. Two factors contributed to the election of women: having numerous relatives and playing constant roles in community activities. As for work achievement, it was felt by the people to be modest still, most of it having been in the form of assistance in community activities carried out before becoming SAO members. The people admitted that women possess the good qualities of being through, careful, responsible, as well as good at human relations, their defects being indecisiveness and lack of freedom from necessary routine matters. The crucial problems facing most of the woman SAO members were: they perceived their essential knowledge and skill to be inadequate, there were conflicts in SAOs; and in some SAOs the role of women was little recognized. SAOs as perceived by woman SAO members had important problems regarding conflict, lack of transparency, budget, and illegitimate power. The woman SAO members as a whole had a democratic outlook, being peace-oriented and desirous of people's participation. The way of problem-solving employed by most woman SAO members involved making an effort to enhance self-potential, keeping cool, and being patient.

บทคัดย่อ

การกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่น โดยการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล หรือ อบต. นับเป็นพัฒนาการสำคัญอีกก้าวหนึ่งที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีในชนบท ในปี 2539 จังหวัดสงขลา มี อบต.ทั้งสิ้น 141 อบต. มีสตรีเป็นสมาชิก 101 คน มาจากการเลือกตั้ง 82 คน นอกจากนั้นเป็นสมาชิกโดยตำแหน่ง จึงเป็นที่น่าสนใจว่า อะไรคือสาเหตุที่ชักนำให้สตรีสนใจสมัครรับเลือกตั้ง และได้รับเลือกตั้ง สมาชิก อบต. สตรีวางเป้าหมายในการทำงานไว้อย่างไร มีวิธีการทำงานและประสบผลสำเร็จในการทำงานหรือไม่อย่างไร รวมทั้งได้พบปัญหาอุปสรรคและเอาชนะปัญหาอุปสรรคเหล่านั้นได้อย่างไรข้อค้นพบเหล่านี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพยายามเพิ่มสัดส่วนการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรี ซึ่งก็คือ การเพิ่มสัดส่วนการนำศักยภาพที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชนนั่นเอง

การวิจัยครั้งนี้มีกลุ่มตัวอย่างคือ อบต. สตรีที่มาจากการเลือกตั้ง จำนวน 49 คน และประชากรในพื้นที่ อบต. ที่มีสตรีเป็นสมาชิก จำนวน 350 คน ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์และการสังเกตในการเก็บข้อมูล นำข้อมูลที่ได้มาจำแนกประเภทตามวัตถุประสงค์และขอบเขตเนื้อหาที่ศึกษาและนำเสนอด้วยการพรรณานิวเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า อบต. สตรีส่วนใหญ่จะเป็นผู้มีบทบาทในชุมชนมาก่อนแล้วอย่างต่อเนื่อง อาทิเป็นสมาชิกหรือประธานกลุ่มอาสาสาธารณสุขหมู่บ้าน สมาชิกอาสาสมัครรักษาดินแดน หรือกลุ่มแม่บ้าน สตรีลงสมัครรับเลือกตั้งด้วยเหตุผลสำคัญ 2 ประการคือ ต้องการให้ชุมชนของตนพัฒนา และสมาชิกในครอบครัวสนับสนุน ปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้สตรีได้รับเลือกตั้งมี 2 ปัจจัยคือ ความมีญาติพี่น้องมากและการมีบทบาทในกิจกรรมชุมชนอย่างต่อเนื่อง เป้าหมายสำคัญในการพัฒนาชุมชนของอบต.สตรีนอกเหนือจากเรื่องโครงสร้างพื้นฐานแล้ว จะขยายรวมถึงการยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เด็ก เยาวชน และสตรี ในด้านผลงานชาวบ้านมีความเห็นว่ายังมีอยู่น้อย ส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะช่วยเหลือกิจกรรมชุมชนซึ่งเป็นบทบาทที่ได้ทำมาตั้งแต่ก่อนเป็น อบต. แต่ชาวบ้านยอมรับว่าอบต.สตรีมีคุณสมบัติที่ดีคือ ละเอียด รอบคอบ รับผิดชอบ และมีมนุษยสัมพันธ์ดี แต่มีข้อด้อยคือไม่กล้าตัดสินใจ ไม่คล่องตัวในการทำงาน ปัญหาสำคัญของ อบต.สตรีส่วนใหญ่คือความรู้สึกว่ามีความรู้และทักษะที่จำเป็นไม่เพียงพอ ใน อบต. มีความขัดแย้งและในบาง

อบต. การยอมรับบทบาทของสตรียังมีน้อย อบต.ในการรับรู้ของ อบต.สตรีมีปัญหาลำคัญคือความขัดแย้ง ความไม่โปร่งใสเรื่องงบประมาณ และอิทธิพล อบต. สตรีโดยภาพรวมจะมีทัศนคติแบบประชาธิปไตยคือ ใฝ่สันติ และต้องการให้ประชาชนมีส่วนร่วม วิธีการแก้ปัญหาที่ อบต. สตรีส่วนใหญ่ใช้คือพยายามเพิ่มพูนศักยภาพของตนเอง ใจเย็นและอดทน

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น โดยการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลหรือ อบต. ตาม พ.ร.บ. สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 นั้น นับเป็นพัฒนาการสำคัญอีกก้าวหนึ่งที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีในชนบท เฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีการแก้ไขเพิ่มเติม พ.ร.บ. ลักษณะการปกครองท้องถิ่น ฉบับที่ 6 พ.ศ. 2525 ที่เปิดโอกาสให้สตรีสามารถสมัครรับเลือกตั้งเป็นกำนัน เป็นผู้ใหญ่บ้านได้ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีในชนบทยิ่งเพิ่มมากขึ้น

แต่แม้กฎหมายจะไม่เป็นเครื่องกีดกันสตรีในการเข้าสู่อำนาจทางการเมืองทุกระดับแล้วก็ตาม แต่ในภาพรวมแล้วสัดส่วนการดำรงตำแหน่งทางการเมืองในระดับต่างๆ ของสตรีและบุรุษยังห่างไกลกันมาก กรณี อบต. จังหวัดสงขลาที่เป็นในลักษณะนี้ในปี พ.ศ. 2539 จังหวัดสงขลา มี อบต. ทั้งสิ้น 121 อบต. มีเพียง 44 อบต. เท่านั้นที่สตรีได้รับเลือกตั้งให้เป็นสมาชิก อบต.

จึงเป็นที่น่าสนใจว่า เหตุใดสตรีจึงได้รับเลือกตั้งใน อบต.นั้นๆ เหตุใดสตรีในพื้นที่ อบต.เหล่านั้นจึงเสนอตัวเข้ารับการเลือกตั้ง และเมื่อได้รับเลือกตั้งแล้วสมาชิกสตรีได้แสดงบทบาทอย่างไร รวมทั้งประชาชนในพื้นที่ที่มีทัศนคติเช่นไรต่อบทบาทของสมาชิกสตรี

ข้อค้นพบในประเด็นดังกล่าวข้างต้น จักเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการเมืองไทย เพราะสตรีที่มีความพร้อมและสนใจการเมืองท้องถิ่นจะได้เรียนรู้และเพิ่มพูนความเชื่อมั่นในการตัดสินใจจะเสนอตัวทางการเมือง และการที่สตรีเข้าสู่การเมืองมากขึ้น ย่อมเป็นผลดีดังที่ ดร.สายสุรี จุติกุล ได้ให้ความเห็นไว้ *“อย่างที่ดีฉันได้รับคำยืนยันจากท่านกำนัน ผู้ใหญ่บ้านสตรี เวลาที่เราประชุมกัน ท่านคงจำได้ ทั้งกำนันหญิง และผู้ใหญ่บ้านหญิงยืนยันเลยว่า ชื้อพวกเราได้ยากมาก และพวกเราต่อต้าน*

การซื้อเสียงค่อนข้างมาก ถ้าเราต้องการให้การเมืองบริสุทธิ์ ต้องพึ่งผู้หญิง” (กาญจนบุรี ต้นพิทยกุลปต์ และดร.ณิ บุญภิบาล 2534 : 21)

การที่สตรีเข้าไปมีตำแหน่งใน อบต.เพิ่มขึ้นจะเป็นประโยชน์กับท้องถิ่นและประชาชนในท้องถิ่น เพราะสตรีและบุรุษจะมีประสบการณ์และมุมมองที่แตกต่างกัน ซึ่งแน่นอนว่าเมื่อสตรีเข้าไปอยู่ใน อบต. ในจำนวนที่มากพอ ประเด็นการพิจารณาของ อบต. อาจจะขยายขอบเขตไปมากกว่าเรื่องโครงสร้างพื้นฐานมากขึ้น

นอกจากนี้ ข้อค้นพบในประเด็นความเห็นของประชาชนต่อการทำหน้าที่ของ อบต. สตรีจะเป็นข้อมูลสะท้อนให้ อบต. สตรีได้สำรวจตรวจทานการทำงานที่ของตนเองในระดับหนึ่ง ข้อค้นพบโดยรวมยังจะเป็นประโยชน์ต่อองค์กรที่เกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบาย และแผนการทำงานเพื่อเพิ่มพูนศักยภาพของนักการเมืองท้องถิ่นอีกด้วย

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมให้สตรีลงสมัครรับเลือกตั้งและได้รับเลือกตั้ง
2. เพื่อศึกษาบทบาทที่คาดหวัง และที่เป็นจริงของ อบต. สตรี
3. เพื่อศึกษาปัญหา และอุปสรรคในการทำงานของ อบต. สตรี
4. เพื่อศึกษากลวิธีในการเอาชนะปัญหา และอุปสรรคของ อบต. สตรี

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยนี้จะเป็นการศึกษาข้อมูลจากสมาชิก อบต. สตรี ของจังหวัดสงขลา ที่ดำรงตำแหน่งอยู่ก่อนการเลือกตั้ง 18 ก.ค. 2542

Thaksin.J., Vol.2 (2) July - December 1999

การสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กสส.ได้รายงานถึงความเชื่อเรื่องบทบาทที่ตายตัวของหญิงกับงานบ้านเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการเพิ่มสัดส่วนของหญิงในงานการเมือง (กสส. 2537 : 7-53) การจำกัดบทบาทของหญิงไว้เฉพาะแต่เรื่องการให้บุตรและดูแลบ้าน พลาโต ปราชญ์ผู้ยิ่งใหญ่ของกรีกได้ชี้ให้เห็นว่าเป็นการสิ้นเปลืองทรัพยากรที่มีค่าอนันต์ (ประทีป จงสืบธรรม 2538 : 7) และนงเยาว์ เนาวรัตน์ ได้ขยายความให้ชัดเจนยิ่งขึ้นว่าหากสตรีได้เข้ามามีบทบาททางการเมืองในจำนวนที่มากขึ้นแล้วประเด็นการเมืองอาจจะขยายขอบเขตมาสู่ปริมาตรของบ้าน (Private sphere) มากขึ้น ทั้งนี้เพราะสตรีมีประสบการณ์และระบบการให้คุณค่าต่อสิ่งทั้งหลายแตกต่างจากบุรุษ (นงเยาว์ เนาวรัตน์ 2538 : 8)

ในประเด็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้สตรีเข้าไปมีบทบาททางการเมือง ข้อค้นพบของนักวิชาการหลายท่านยืนยันตรงกันว่าภูมิหลังของครอบครัวมีส่วนสำคัญต่อการตัดสินใจเข้าสู่เวทีการเมืองของสตรีและสตรีจะใช้วิธีการพูดการพบปะ การสื่อสารถึงกันโดยเฉพาะกระจายไปตามกลุ่มแม่บ้านเป็นกลยุทธ์สำคัญในการหาเสียง

ในประเด็นลักษณะเด่นด้อยของนักการเมืองสตรี การสำรวจของสถาบันราชภัฏสวนดุสิตพบว่านักการเมืองสตรีจะมีความตั้งใจช่วยเหลือสังคม ละเอียดรอบคอบ แต่จะไม่ค่อยมีโอกาสทำงาน ไม่ค่อยมีบทบาทและไม่กล้าแสดงออก(สถาบันผู้หญิงกับการเมือง 2541 : หน้าสารบัญ)

ในประเด็นอุปสรรคการเข้าสู่ตำแหน่งและการปฏิบัติหน้าที่ทางการเมือง กมลา สุขพาณิชย์-จันทร์ปราบ (2535 : 19-22) สุธีรา และชิลลา ทอมสัน (1990 : 11-14) ได้มีข้อค้นพบเหมือนกันว่าอุปสรรคสำคัญในการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองของสตรีคือทัศนคติทั้งทัศนคติที่สังคมมีต่อสังคม และทัศนคติที่สตรีมีต่อตนเอง

วิธีวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้รวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์สมาชิก อบต.สตรีที่มาจากการเลือกตั้ง สัมภาษณ์ประชาชน

ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งในพื้นที่ อบต. ที่มีสตรีเป็นสมาชิก และใช้วิธีการสังเกตบทบาทที่ปรากฏของ อบต. สตรี เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลประกอบด้วยตัวผู้วิจัย นิสิต ผู้ช่วยเก็บข้อมูล กรอบแนวทางการสัมภาษณ์ และการสังเกต

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็น อบต. สตรีจำนวน 49 คน จากจำนวนทั้งหมด 82 คน และประชาชนในพื้นที่ อบต. ที่มีสตรีเป็นสมาชิกจำนวน 350 คน

การวิเคราะห์ นำข้อมูลที่ได้มาจัดระบบแยกประเภทตามวัตถุประสงค์ และขอบเขตประเด็นปัญหาที่ศึกษา ประมวลข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์เพื่อนำไปอภิปรายผลในภาพรวม นำเสนอด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

จากการศึกษาได้ข้อค้นพบสำคัญดังนี้

1. ปัจจัยด้านอายุ อบต. สตรีมีอายุสูงสุด 65 ปี ต่ำสุด 24 ปี อายุเฉลี่ย 37 ปี นับว่าอยู่ในช่วงวัยที่มีประสบการณ์ในชุมชนมานานพอจะสร้างสมคุณความดีให้เป็นที่ยอมรับ อบต.สตรีจะมีหลายสถานภาพ และบทบาทในชุมชนตั้งแต่ก่อนจะได้เป็นสมาชิก อบต. อาทิ สมาชิกกลุ่มแม่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน กรรมการการศึกษา ลูกเสือชาวบ้าน เป็นต้น
2. ความสนับสนุนจากครอบครัวเป็นปัจจัยส่งเสริมสำคัญให้สตรีก้าวสู่ตำแหน่งทางการเมือง การแบ่งเบาภาระการดูแลเด็กและบ้านเรือนของสมาชิกในครอบครัว ช่วยให้สตรีสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองได้
3. ร้อยละ 90 ของ อบต. สตรีหรือสามีจะเป็นคนในพื้นที่และส่วนใหญ่ทั้งตัว อบต. สตรีเอง และสามีจะมีพี่น้องมากกว่า 3 คน จึงน่าจะอนุมานได้ว่า “*ความมีญาติเยอะ*” จะเป็นปัจจัยสำคัญอันดับต้นๆ ที่ทำให้สตรีได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิก อบต.
4. การศึกษาและอาชีพ อบต. สตรีส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา หรือประกาศนียบัตร

อาชีพหลักคือการเกษตรกรรม รองลงไปประกอบธุรกิจส่วนตัว

5. ความตั้งใจจะพัฒนาและทำงานเพื่อส่วนรวม เป็นมูลเหตุสำคัญที่ผลักดันให้สตรีลงสมัครรับเลือกตั้ง

6. อบต.สตรีส่วนใหญ่มีความมุ่งมั่นในการทำหน้าที่และมีเป้าหมายในการพัฒนาชุมชน ซึ่งจะไม่จำเพาะแต่เรื่องสาธารณสุขปกพื้นฐาน แต่จะรวมไปถึงเรื่องคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เด็ก เยาวชนและสตรี

7. ตำแหน่งที่ อบต. สตรีจะได้รับแต่งตั้งในองค์การ มักจะเป็นเลขานุการสภาหรือเลขานุการ คณะกรรมการบริหาร ตำแหน่งเลขานุการ จึงคล้ายกับจะเป็นตำแหน่งที่ควบคู่ไปกับการเป็นสตรี

8. กลวิธีการหาเสียงที่สตรีใช้มากที่สุดคือการเดินไปพบปะ พูดคุยและแนะนำตนเอง

9. อบต.สตรีมีความใฝ่ฝันที่จะให้การพัฒนากระจายไปทุกหมู่บ้านให้หมู่บ้านเป็นชุมชนที่ดี สะอาด น่าอยู่ และมีสาธารณสุขปกพื้นฐานที่จำเป็น ปราศจากยาเสพติด ประชากรมีคุณภาพดี ไม่มีความขัดแย้งใน อบต. และมีสมาชิกสตรีใน อบต.

10. อบต. สตรีมีความเห็นว่าใน อบต.มีปัญหาหลากหลายตั้งแต่เรื่องผลประโยชน์ ความขัดแย้งและอิทธิพล สมาชิก อบต. โดยรวมยังขาดความเข้าใจในบทบาท อำนาจและหน้าที่ของ อบต.อย่างถูกต้อง การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนยังมีน้อย เช่นเดียวกับการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในที่ประชุม การจัดสรรงบประมาณไปยังหมู่บ้านไม่เป็นธรรม และไม่ตรงกับความต้องการ

11. ในทัศนะของชาวบ้าน อบต.สตรีมีลักษณะเด่นคือ มีความตั้งใจ ช่วยเหลือสังคม ละเอียด รอบคอบ สุภาพอ่อนโยน และมีความสามารถในการทำงานเป็นอันดับรองลงมา สำหรับลักษณะด้อยที่สำคัญตามลำดับ คือ ไม่ค่อยมีบทบาท ขาดความมั่นใจ มีภาระอื่นทำให้ทำหน้าที่ได้ไม่เต็มที่ ไม่คล่องแคล่ว

12. ผลงานของ อบต.สตรีที่ชัดเจนมากที่สุด ในทัศนะของชาวบ้าน คือกิจกรรมทางสังคมเป็นครั้งคราวตาม

โอกาสและจะเข้าช่วยตามข้อรายงานของ กสส. ถือเป็นงานในลักษณะอุทิศแรงงานและให้การต้อนรับเป็นส่วนใหญ่

13. ที่สำคัญมากสืบเนื่องจากบทบาทของ อบต. สตรี คือประชาชนในพื้นที่ที่มีความเห็นว่า บทบาทของ อบต. สตรีคนปัจจุบันเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สุดในการพิจารณาว่าจะเลือกสตรีเข้าไปสู่ตำแหน่งหรือไม่ในครั้งต่อไป

14. อบต. สตรีของจังหวัดสงขลาส่วนใหญ่จะมีทัศนคติการเมืองแบบประชาธิปไตย

15. ปัญหาอุปสรรคสำคัญในการทำงานในทัศนะของ อบต. สตรีสามารถจำแนกได้เป็น 2 ส่วน คือ ปัญหาในตัวของ อบต. สตรีเอง ได้แก่การขาดความรู้ ขาดทักษะและประสบการณ์ทางการพูด ปัญหาจากภายนอกที่สำคัญที่สุด ได้แก่ ความขัดแย้งระหว่างสมาชิก และในบาง อบต. สมาชิกชายจะไม่ค่อยยอมรับ อบต. สตรี

16. อบต. สตรีของจังหวัดสงขลาแก้ไขปัญหาและอุปสรรคโดยพยายามหาความรู้ด้วยการเข้ารับการอบรม ปริญญาผู้รู้ ค้นคว้าหาข้อมูล และพยายามฝึกฝน เพิ่มพูนทักษะของตน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะต่อ อบต. สตรี

อบต. สตรีจะต้องพยายามอย่างต่อเนื่องในการพัฒนาและเพิ่มพูนศักยภาพของตนเอง ด้วยการให้สถาบันการศึกษา หน่วยงานภายนอกให้เกิดประโยชน์ ใช้หอกระจายข่าวในการฝึกทักษะทางการพูดและการสื่อสารกับประชาชน พยายามชักชวนให้ประชาชนเข้าร่วมสังเกตการณ์การประชุมของ อบต. หมั่นประชุมพบปะกับประชาชนอาจจะเป็นกลุ่มเล็กหรือใหญ่ตามความเหมาะสม และพยายามสร้างเครือข่ายกับสมาชิก อบต. สตรีใน อบต. อื่นๆ โดยเฉพาะภายในจังหวัดสงขลา

ข้อเสนอแนะต่อองค์กรที่เกี่ยวข้อง

1. ควรกำหนดให้ อบต. สตรีเป็นกลุ่มเป้าหมายสำคัญในการให้ความช่วยเหลือ และความช่วยเหลือที่ควรเป็นลักษณะโครงการเพิ่มพูนศักยภาพ สร้างเสริมความตระหนักในคุณค่าและความเชื่อมั่นในตนเองของ

Thaksin.J., Vol.2 (2) July - December 1999

อบต.สตรี และควรทำอย่างต่อเนื่องในหลากหลายรูปแบบ
2. การเพิ่มจำนวนสมาชิก อบต.สตรี เป็น
สิ่งจำเป็น เพราะสัดส่วนยังมีน้อย และควรทำไปพร้อมกับ
กับการเพิ่มศักยภาพ

บรรณานุกรม

กมลลา สุขพาณิชย์-ชั้นทพราบ. “ปัญหาและอุปสรรคของ
การเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองฐานะ
นักการเมืองสตรี” เอกสารเสนอในที่ประชุม
ผู้หญิงกับการเมือง. 6 ก.ค. 2534 ณ
ห้องประชุม จีระ บุญมาก สถาบันบัณฑิต
พัฒนบริหารศาสตร์. อัดสำเนา.

กถลิน คงเหมือนเพชร. “คิดอย่างฉลาดช่วยบนวัฒนธรรม
ทางการเมืองของคนใต้”, วารสารทักษิณคดี.
5(2) : มกราคม 2542 ฉบับวัฒนธรรมทาง
การเมืองของคนใต้.

กาญจนา แก้วเทพ. “อุดมการณ์ ความเชื่อ ค่านิยม
สังคมวัฒนธรรม” เอกสารเสนอในการประชุม
การบูรณาการสตรีศึกษาในวิชาต่างๆ ใน
ระดับอุดมศึกษา. คณะอนุกรรมการการศึกษา
อาชีพและวัฒนธรรมและสำนักงาน กสศ. 2538.
อัดสำเนา.

การปกครอง, กรม, กระทรวงมหาดไทย. คู่มือปฏิบัติงาน
สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล.
กทม. โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น 2538.

ชาติติยา วรรณสุด. “แนวทางในการแก้ไขปัญหาและ
อุปสรรคของการมีส่วนร่วมในทางการเมือง :
ในฐานะนักวิชาการกับผู้มีสิทธิเลือกตั้ง” เอกสาร
เสนอในที่ประชุมผู้หญิงกับการเมือง. 6 ก.ค.
2535 ณ ห้องประชุม จีระ บุญมาก สถาบัน
พัฒนบริหารศาสตร์, 2525. อัดสำเนา.

คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ,
สำนักนายกรัฐมนตรี. สตรี ความท้าทาย
จากปัจจุบันสู่ปี ค.ศ. 2000. กทม. โรงพิมพ์
คุรุสภา, 2536.

คณะอนุกรรมการเฉพาะด้านจัดทำแผนหลักงานสตรี, คณะ
กรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ
สำนักนายกรัฐมนตรี. นโยบายและแผนงาน
หลักสตรีระยะยาว (พ.ศ. 2535-2534).
กทม. อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง, 2537.

จำเริญ แสงดวงแข. “โลกทรรศน์ชาวไทยภาคใต้ที่ปรากฏ
ในเพลงกล่อมเด็ก”, เอกสารงานวิจัยของศูนย์
ส่งเสริมภาษาและวัฒนธรรมภาคใต้
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา. 2523.

นงเยาว์ เนาวรัตน์. “สตรีกับการมีส่วนร่วมทาง
การเมือง”, เอกสารเสนอในการประชุม
บูรณาการสตรีศึกษาในวิชาต่างๆ ในระดับ
อุดมศึกษา. คณะอนุกรรมการการศึกษาอาชีพ
และวัฒนธรรมและสำนักงาน กสศ. 2538,
อัดสำเนา.

ประทีป จงสืบธรรม. ผู้นำสตรีในการปกครองระดับ
ท้องถิ่นของไทย : ศึกษาบทบาทความเป็นผู้นำ
ของกำนันผู้ใหญ่บ้านสตรีทั่วประเทศ พ.ศ.
2538. วิทยานิพนธ์ ร.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2528.

พรรณประภา อินทวิทย์นันท์. “สตรีกับการเมือง”, จุลสาร
ตพส.ไทย. 3(3) : ตุลาคม 2541.

ภิญโญ ดันพิทยกุลต์. หัวคะแนนหญิง : กรณีศึกษา
นางฉ้วน หลีกภัย. สงขลา : มศว ภาคใต้,
2537. อัดสำเนา.

ภิญโญ ดันพิทยกุลต์ และดร.ณิ บุญภิบาล. พฤติกรรม
การลงคะแนนเสียงและการหาเสียงสนับสนุน
ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
ของสตรีใน 3 จังหวัดภาคใต้ : นครศรี-
ธรรมราช ตรัง และพัทลุง. สงขลา : มศว
ภาคใต้, 2534. อัดสำเนา.

สถาบันวิจัยบทบาทหญิงชายและการพัฒนา, สถาบัน. การ
จัดการเลือกปฏิบัติในระบบราชการไทย :
ระบบสัดส่วนที่ล้าหลังพิจารณา. มปป.

- _____. รายงานการประชุม เรื่อง นโยบายพรรคการเมืองเรื่องสตรี. ณ สถาบันวิจัยบทบาทหญิงไทยและการพัฒนา และศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย วันที่ 15-17 ส.ค. 2534.
- _____. สตรีผู้นำการเปลี่ยนแปลง : ก้าวไปสู่สังคมที่มีความเท่าเทียมระหว่างหญิงชาย. สถาบันวิจัยบทบาทหญิงชายและการพัฒนา, มปป.
- _____. สตรีผู้นำการเปลี่ยนแปลง ก้าวไปสู่สังคมที่มีความเท่าเทียมระหว่างหญิงชาย. แปลจาก Women Acting for Change : Towards an Equitable Society. โดยเมทินี พงษ์เวช. มปป.
- _____. เอกสารประกอบการฝึกอบรม เรื่อง สตรีกับการปกครองท้องถิ่น. 18-19 ก.พ. 2538. สงขลา : ศูนย์พัฒนานานิกมภาคใต้, 2538.
- สมิหรา จิตตลดากร. ภาวะผู้นำของสตรีในการปกครองท้องถิ่นของไทย. วิทยานิพนธ์ ร.ด. : กรุงเทพฯ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.
- สถาบันผู้หญิงกับการเมือง. 2 (5) กันยายน - ธันวาคม 2541
- Economic and Social Commission for Asia and the Pacific. **Population Change, Development and Women's Role and Status in Thailand.** UN.N.Y. 1995.
- Gender and Development Research Institute. **Women and Politics in Thailand : Options for the 1990.** n.d.
- National Commission on Women's Affairs, Office of the Prime Minister, Thailand, **Thailand's Report on the Status of Women and Platform for Action 1994. For the 4th. World Conference on Women Peijing.** The People's Republic of China, 4-15 Sept. 1995.